

Lifestyle in Interdisciplinary Discourse

UDC: 316.728

DOI: <https://doi.org/10.15421/172484>**Faber Denys**Ph.D. Student, <https://orcid.org/0009-0003-0905-4881>, Denys.Faber@lnu.edu.ua*Ivan Franko National University of Lviv (Lviv, Ukraine)*

Abstract

The topicality. Lifestyle is a complex and often general concept that is used and defined in different ways in scientific research. Currently, there is no single definition of lifestyle, and different fields of knowledge have developed theories and investigate variables that are also far from each other. This article is a descriptive literature review and analysis of the concept of lifestyle and its relationship to different sciences.

The purpose of the article is to study the interdisciplinary origins of the concept of “lifestyle”, taking into account the specifics of various research approaches, including the Weberian approach (economy and society), psychological, medical, marketing, consumer (sociology, marketing, economics), subcultural (sociology, cultural studies) and philosophical.

Results. The article examines the concept of lifestyle from the perspective of various scientific disciplines – psychology, marketing, medicine, philosophy, economics, geography, and sociology. A comparative analysis of approaches to the definition of lifestyle and its role in these fields of knowledge is carried out.

Conclusions. Based on this review, it is possible to define lifestyle as a distinctive model of personal and social behavior characteristic of an individual or group. Behaviors include actions related to relationships with partners, family, friends, neighbors, colleagues, consumer behavior, leisure, work (paid or unpaid), and social activities. Behavioral patterns associated with values and socio-demographic characteristics may include varying degrees of social interaction, coherence, and recognition, being formed through a process of wide or limited choice.

Keywords: lifestyle, sociological approach, psychological approach, marketing approach, medical approach, geographical approach, cultural approach, economic approach, philosophical approach, individual characteristics, interdisciplinary analysis

Стиль життя в міждисциплінарному дискурсі

Фабер Денис*Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, Україна)*

Анотація

Актуальність роботи. Стиль життя є складним і часто загальним поняттям, яке по-різному використовується та визначається в наукових дослідженнях. В даний час не існує єдиного визначення способу життя, і різні галузі знань розробили теорії та досліджують змінні, які також далекі одна від одної. Ця стаття є описовим оглядом літератури та аналізом концепції способу життя та її зв'язку з різними науками.

Мета статті – дослідження міждисциплінарних витоків поняття «Стиль життя» з врахуванням специфіки різних дослідницьких підходів, включаючи веберіанський підхід (економіка і суспільство), психологічний, медичний, маркетинговий, споживчий (соціологія, маркетинг, економіка), субкультурний (соціологія, культурологія) та філософський.

Результати. У статті розглядається концепція стилю життя з точки зору різних наукових дисциплін – психології, маркетингу, медицини, філософії, економіки, географії, соціології. Проведено порівняльний аналіз підходів до визначення стилю життя та його ролі в цих галузях знань.

Висновки. На основі цього огляду, можна визначити стиль життя як відмінну модель особистої та соціальної поведінки, характерну для окремої особи або групи. Поведінка включає дії, пов'язані зі стосунками з партнерами, родиною, друзями, сусідами, колегами, споживчу поведінку, дозволя, роботу (оплачувану чи неоплачувану) та громадську діяльність. Патерни поведінки пов'язані з цінностями та соціально-демографічними характеристиками можуть включати різний ступінь соціальної взаємодії, узгодженості та впізнаваності, формуючись через процес широкого або обмеженого вибору.

Ключові слова: стиль життя, соціологічний підхід, психологічний підхід, маркетинговий підхід, медичний підхід, географічний підхід, культурологічний підхід, економічний підхід, філософський підхід, індивідуальні особливості, міждисциплінарний аналіз

Стаття надійшла / Article arrived: 09.06.2024

Схвалено до друку / Accepted: 24.08.2024

Вступ.

Стиль життя являє собою комплексну та багатогранну концепцію, що відіграє ключову роль у нашому саморозумінні та взаємодії з соціальним середовищем. Вперше цей термін був згаданий в середині XVIII століття, французьким натуралістом і письменником Жорж Луї де Бюффон. Стиль життя знаходиться у тісній взаємодії з соціальними змінами, модними тенденціями, розвитком технологій та екологічними викликами. Стиль життя стає об'єктом аналізу та дискусій для науковців з різних дисциплін, включаючи соціологію, психологію, економіку тощо, які досліджують його вплив на індивідів та суспільство в цілому.

Сучасне суспільство характеризується постійною еволюцією та реформацією під впливом культурних, соціальних та економічних змін. Ці зміни мають вплив на ціннісні орієнтації, уявлення про комфорт і благополуччя, а також на ставлення до праці, споживання товарів і послуг, міжособистісні відносини та інші аспекти життя. Виникають нові соціально-професійні групи, такі як технологічна інтелігенція, споживачі екопродукції, що вимагає від підприємств та брендів глибшого розуміння своєї цільової аудиторії для успішного просування своїх продуктів та послуг.

Пандемія COVID-19 та війна спричинили радикальні зміни в стилі життя населення глобально. Введення карантинних заходів, соціальне дистанціювання та інші обмеження суттєво вплинули на сфери роботи, освіти, дозвілля та соціального життя. Таким чином, дослідження різноманітних аспектів стилю життя набуває особливої актуальності, оскільки воно сприяє глибшому розумінню впливу широкого спектру факторів на різні сфери людського існування. Це підкреслює необхідність застосування міждисциплінарного підходу до аналізу даної проблематики.

Мета статті – дослідження міждисциплінарних витоків поняття «Стиль життя» з врахуванням специфіки різних дослідницьких підходів, включаючи веберіанський підхід (економіка і суспільство), психологічний, медичний, маркетинговий, споживчий (соціологія, маркетинг, економіка), субкультурний (соціологія, культурологія) та філософський.

Для проведення аналізу стилю життя в міждисциплінарному дискурсі було використано системний підхід, який включає теоретичний аналіз літератури та емпіричні дослідження. Основними методами дослідження стали контент-аналіз наукових статей, огляд літератури та порівняльний аналіз різних підходів до визначення стилю життя.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Виникнення нових форм міжособистісної взаємодії, які формуються під впливом змін на державному та світовому рівнях, підвищення значущості ролі особистості на суспільній,

політичній арені, зміна ментальних та поведінкових патернів – спричиняють необхідність аналізу наукових підходів до розуміння концепту «стиль життя», як складної системи. В останнє десятиріччя представники психологічного, маркетингового, медичного та соціального наукових кіл все більше цікавляться дослідженням стилю життя особистості. У цьому контексті слід зазначити, що базуючись на роботах українських та зарубіжних дослідників минулих років, сучасні вчені акцентують свою увагу на виявленні тих особливостей стильових проявів у житті особистості, які відповідають сучасним умовам суспільства та є характерними для певної групи осіб.

Однією з найбільш помітних особливостей літератури про стиль життя є відсутність консенсусу щодо визначення цього терміна, оскільки запропоновано щонайменше 30 різних визначень. Хоча раніше було проведено кілька цінних оглядів концепції стилю життя, вони зазвичай не охоплювали весь спектр дисциплінарних підходів до цього питання.

Х. Ансбахер (Ansbacher, 1967) простежує використання цього терміна у французькій та німецькій літературі ще у XVIII, а іноді й у XVI століттях. Поняття стилю життя широко застосовувалося в американських дослідженнях субурбанізації в 1950-х і 1960-х роках. Хоча цей термін не завжди використовувався явно, ідеї, що передують йому, безсумнівно, можна знайти в ранніх дослідженнях.

Серед перших, хто використовував цей термін у зв'язку з вивченням дозвілля, були Р. Гавігерст у своїх дослідженнях про літніх людей та Віленський у своїй роботі «Організаційна людина» (Navigerst, 1970). Протягом 1970-х і 1980-х років стиль життя, у різних його формах, став основною темою в ряді сфер, включаючи дослідження ринку та дозвілля.

Серед українських сучасних науковців ми виділили роботу В. Лапіної (Лапіна, 2020). Дослідження В. Лапіної зосереджене на поєднанні соціологічного та соціально-психологічного підходів для аналізу впливу реклами на соціальні цінності та стилі життя. Авторка досліджує, як реклама впливає на формування та зміну соціальних цінностей, використовуючи як теоретичні, так і емпіричні дані. Цей підхід дає змогу глибше зрозуміти міждисциплінарний характер досліджуваної тематики. К. Михайлова та Н. Шкурапет (Михайлова, & Шкурапет, 2020) у своїй статті аналізують використання понять "спосіб життя" та "стиль життя" для вивчення практик індивідуального здоров'я. Вони пропонують нові теоретичні підходи до дослідження здорового способу життя, що дозволяє краще зрозуміти соціокультурні аспекти впливу на здоров'я. Д. Місенг (2020) детально розглядає різні наукові підходи до концептуалізації поняття "стиль життя". Ця робота допомагає зрозуміти, як особисті вибори, соціальні

умови і культурні контексти впливають на формування стилю життя особистості. Це дослідження корисне для глибшого розуміння стилів життя як соціального феномену. Стаття М. Школяра (2023) зосереджена на повсякденних практиках та стилях життя українців в умовах війни. Автор досліджує, як війна впливає на повсякденне життя і як це трансформує стиль життя та соціальні звички. Це дослідження є актуальним для розуміння соціальних змін в умовах кризових ситуацій. І. Кравченко (2020) досліджує сучасні підходи до формування здорового способу життя серед студентів вищих навчальних закладів. Робота підкреслює важливість інтеграції освітніх та соціальних підходів для сприяння здоровому способу життя, що є важливим аспектом соціальної політики.

Ці джерела у сукупності надають комплексний огляд міждисциплінарних підходів до вивчення стилів життя та соціальних практик, враховуючи різні аспекти.

Результати дослідження.

Результати дослідження показують, що стиль життя є складним і багатограним явищем, яке можна розглядати з різних точок зору. Кожен підхід має свої унікальні аспекти та акценти, що дозволяє глибше зрозуміти це поняття. Далі розглянемо основні характеристики кожного підходу.

Філософія.

Коли ми звертаємося до історичних джерел про стиль життя, бачимо, що вони відображені, насамперед, у соціально-філософських, етичних та естетичних поглядах Сходу. Наприклад, найдавніші принципи здорового способу життя були сформульовані ще в давньоіндійських Ведах. Одним із таких принципів є досягнення стійкості людини. Моральна і духовна свобода є першою і найважливішою умовою цієї стійкості. Упанішади підкреслюють важливість особистого розвитку. За словами Дж. Неру: «Оскільки суспільство є стабілізуючим явищем, – людський розум завжди прагнув особистої досконалості» (Неру, 1955). Дійсно, прагнення до внутрішнього світу, духовне задоволення і стабільність – основні риси давньоіндійської філософії.

Важливе місце в східній філософії займає ідея єдності фізичного і психічного. Давньокитайські мислителі вважали, що порушення в організмі є наслідком психологічного дисбалансу. Вони висунули концепцію п'яти настроїв – заздрість, пияцтво, смуток, тривога, стрес – які, на їхню думку, можуть руйнувати не лише окремі органи, але й весь організм і стиль життя. Вони наголошували на необхідності усвідомлення свого стану, бо незнання є джерелом негативу, а джерело радості – у тілі.

Уявлення про стиль життя були поширені й у давньогрецькій філософії. Гіппократ у своїй праці «Про здоровий стиль життя» розглядав це питання з медичної точки зору, акцентуючи на фізичному здоров'ї людини і зовнішніх факторах, таких як

клімат, ґрунт, вода, стиль життя та закони країни. Демокріт підкреслював важливість задоволення матеріальних потреб як причини суспільних змін, вважаючи їх гармонійними з інтересами суспільства (Турбан, 2014).

Античність мала свої традиції щодо формування здорового способу життя. Вважалося, що навіть фізично зрілий підліток не може претендувати на вищу освіту без належного фізичного виховання, яке вважалося важливим для інтелектуального розвитку. Для греків прагнення до фізичної досконалості було однією з найважливіших сфер людського життя. Вони вважали, що краса тіла відображає духовну досконалість. Олімпійські боги були покровителями тих, хто прагнув покращити своє здоров'я, красу та силу, і ця ідеалізація атлетизму мала велике значення в політичному і релігійному контексті. Тоді ж з'явилися перші уявлення про правильний стиль життя, такі як «пізнай себе» і «піклуйся про себе». Згідно з цими концепціями, кожен має прагнути до самопізнання і вдосконалення (Музика, 2017).

У східній філософії також важливою є ідея балансу між фізичним і духовним станом людини. Наприклад, в "Авесті" йдеться про «благородний розум, благородне слово, благородний вчинок», що є основою східної мудрості. Це поняття відображається і в центральноазійській філософії, де давньотюркські пам'ятки та фольклор, містична філософія і джадидизм знайшли своє місце в реаліях життя.

Веберіанський підхід (економіка і суспільство).

У розділі книги «Економіка і суспільство» під назвою «Клас, стан і партія» Макс Вебер стверджував, що соціальний поділ виникає не лише через клас, заснований на економічних відносинах, але й через статус, який базується на честі. Статусна група вирізняється не лише повагою з боку суспільства, але й особливим стилем життя (Weber, 1948, p. 187). Стиль життя, прийнятий статусною групою, слугує для окреслення її меж і зміцнення системи пошани, що лежить в основі статусу групи. Як приклади цього явища Вебер наводив певні етнічні, спадкові та кастові групи, які, як правило, були дещо винятковими в сучасному суспільстві або мали історично та географічно специфічний характер.

Однак можна поставити під сумнів, чи застосовується концепція статусних груп до сучасного суспільства загалом — чи можна вважати кожного в сучасному суспільстві членом статусної групи так само, як членом класу. Деякі дослідники вважають, що веберіанське поняття стилю життя не є незалежним від класу, а лише одним із проявів класової приналежності (Crtcher, 1989). Робота П'єра Бурдьє в його праці «Розрізнення» (Bourdieu, 1984) підкріплює цю ідею, показуючи, як нескінченні варіації культурного капіталу, дозвілля та смаку (стилю життя) відображають економічний капітал і владу класів у суспільстві.

Дослідники «політики статусу» та «політики стилю життя» стверджують, що політична боротьба може бути пов'язана з неекономічними питаннями, такими як моральні цінності. Люди можуть ідентифікувати себе з певним стилем життя, і це впливає на їхнє бажання змінювати суспільство або протистояти змінам (Gusfield, 1962; Lorentzen, 1980; Staggenborg, 1987; Zurcher, 1971).

Хоча Вебер описав функцію стилю життя і навів приклади статусних груп, він не дав визначення цього поняття. Приклади Вебера та дослідження політики, що стосується стилю життя, показують, що стиль життя включає релігійні практики, моральні цінності, стиль одягу, сексуальну поведінку і вживання чи невживання алкоголю. Однак цей перелік є лише орієнтовним і не охоплює всіх аспектів поняття.

Р. Шилдс (Shields, 1992) розширює веберіанську концепцію, стверджуючи, що стиль життя – це система наборів символів або символічних дій/поведінки, пов'язаних з престижними групами в суспільстві. Системи цінностей, які визначають рівень престижу, встановлюються тими, хто володіє «культурною владою». Таким чином, стиль життя, на думку Шилдса, є не просто відображенням соціальних процесів, а самим механізмом, через який здійснюється диференціація влади в суспільстві.

Психологічний підхід.

Психологічні підходи до стилю життя зосереджуються на індивідуальному рівні, на відміну від соціального. Наприклад, Альфред Адлер розробив своє визначення стилю життя, спираючись на свій досвід психотерапевта у 1920-х роках.

Адлер стверджував, що кожна людина формує своє бачення світу в перші чотири-п'ять років життя. На відміну від Фрейда, який вважав, що людину роздирає конфлікт між свідомим і підсвідомим, Адлер розглядав індивіда як "цілісну особистість". Цей набір цінностей і керівних принципів, що забезпечують основу для такої цілісності, він назвав «стилем життя» (Adler, 1929). Послідовники Адлера застосовували цей принцип у таких сферах, як сексуальна терапія, лікування шизофренії та сімейна терапія (Ansbacher, 1967). Хоча цей підхід має інший дослідницький порядок він певним чином пов'язаний з психографічними підходами, які будуть розглянуті нижче.

Адлер, як і Вебер, визначив роль стилю життя, але не надав чіткого опису його складових. Невідомо, як виглядає типовий набір цінностей або принципів і як вони відрізняються у різних людей. Також не вирішеним залишається питання вимірювання цих цінностей і їх вплив на поведінку, що також не було чітко описано в літературі.

Інший психологічний підхід, запропонований Рейнольдсом і Дарденом (Reynolds, & Darden, 1974) та Ерлом (Earl, 1986), пов'язує стиль життя з «теорією особистісних конструктів» Джорджа Келлі. Ця теорія

базується на припущенні, що люди розвивають систему «конструктів», за допомогою яких вони оцінюють і аналізують свої дії. Це забезпечує основу для розвитку індивідуального, цілісного стилю життя. Ця теорія, а також соціально-психологічний підхід Рапопортів (Rapoport, 1975), будуть обговорені нижче, особливо в контексті поняття «когерентності».

Роберт Коулмен визначав стиль життя як "загальний шаблон припущень, мотивів, когнітивних стилів і способів подолання труднощів, які характеризують поведінку даної людини і надають їй послідовність" (Coleman, 1964). Він розглядав стиль життя як важливий фактор, що впливає на здоров'я та благополуччя людини, підкреслював важливість інтегрованого підходу до оздоровлення, що охоплює розум, тіло та дух, а також адаптації втручань до унікальних ситуацій людей.

Арнольд Мітчелл розглядав стиль життя як комплексну організацію особистості, що формується у ранньому дитинстві і визначає загальну поведінку людини протягом усього життя (Mitchell, 1985). Згідно з Мітчеллом, стиль життя - це система цінностей, переконань, когнітивних стилів та копінг-стратегій, які людина розвиває у дитинстві та юності під впливом культурного контексту та психосоціального середовища (Mitchell, 1985). Ця система керує тим, як людина розподіляє свою енергію та емоційні інвестиції між різними сферами життя, як управляє своїми ролями та скільки часу приділяє різним видам діяльності.

Медичний підхід.

Медичний підхід до стилю життя зосереджується на впливі поведінкових звичок на здоров'я. Лайфстайл-медицина використовує терапевтичні втручання, такі як здорове харчування, фізична активність, управління стресом та уникнення шкідливих звичок, для профілактики та лікування хронічних захворювань (Gochman, 1997). Згідно з ВООЗ, здоровий стиль життя включає регулярну фізичну активність, обмеження споживання алкоголю, відмову від куріння та здорове харчування (Gochman, 1997).

Поняття "Lifestyle Medicine" або медицина стилю життя вперше було введено та активно розвивається в медицині зокрема завдяки працям доктора Діна Орніша, відомого американського кардіолога та науковця. Доктор Орніш став відомим завдяки своїм дослідженням та клінічним випробуванням, в яких він довів, що зміна стилю життя, включаючи вегетаріанське харчування, фізичну активність, нирковий абстинентизм, і керування стресом, може значно покращити стан пацієнтів з серцево-судинними захворюваннями та іншими хронічними недугами.

У 1999 році доктор Джеймс М. Ріппе сказав, що "медицина стилю життя передбачає інтеграцію практик здорового способу життя в сучасну медичну

практику як для зниження факторів ризику хронічних захворювань, так і, якщо хвороба вже присутня, як доповнення до її терапії. Медицина стилю життя об'єднує надійні наукові докази в різних галузях, пов'язаних зі здоров'ям, щоб допомогти лікареві не тільки лікувати хвороби, але й сприяти зміцненню здоров'я". Його книга під назвою "Медицина способу життя" вважається першим підручником і знаковою публікацією з медицини стилю життя (Rippe, 1999).

Інгіборг Х. Йонсдоттір провів дослідження впливу стилю життя на психічне здоров'я яке виявило значущий зворотний зв'язок між рівнями фізичної активності (як легкої фізичної активності, так і поміркованої або інтенсивної фізичної активності) та поширеністю відчуттів стресу, вигорання та симптомів депресії та тривоги. Особи з малорухливим стилем життя, виявилися більш схильними до високих показників цих психічних станів у порівнянні з тими, хто займається фізичною активністю.

Маркетингові дослідження. Психографіка.

Дослідження ринку спрямоване на розуміння людей та їхньої поведінки не заради соціальних реформ чи критичних цілей, а для забезпечення маркетологами приватного та державного секторів інструментами для досягнення їхніх маркетингових цілей. Концепція стилю життя виникла як один із таких інструментів у 1960-х роках.

Література з маркетингових досліджень стилю життя, відома також як психографіка, є надзвичайно обширною. Інтерес до ідеї стилю життя серед дослідників ринку виник через бажання знайти кращу основу для «сегментації» ринку, ніж ті, що використовувалися раніше, такі як соціально-економічні групи або соціальні класи. Було помічено, що купівельна поведінка всередині одного соціального класу була настільки ж різноманітною, як і між класами, і з'явилася підозра, що деякі групи споживачів можуть перетинати традиційні соціально-класові кордони. Це призвело до спроб сегментувати населення на основі цінностей, або замість соціально-економічних і демографічних змінних, або на додаток до них (Wells, 1974; Plummer, 1974).

Одним із найвідоміших результатів такого підходу є типологія дев'яти американських груп стилю життя VALS (Values, Attitudes, and Lifestyles) (Mitchell, 1981). Хоча ця система широко використовується в комерційному світі досліджень ринку, її коріння лежать в академічних дослідженнях, що спираються на теорії Вебера та Адлера. Інші подібні системи включають австралійське дослідження «The Age» (1982), британську систему «Outlook» (Baker, & Fletcher, 1987) та американську систему PRIZM (Hawkins, Best, & Coney, 1989).

Однак останніми роками значення таких систем для дослідження ринку піддається сумнівам. Їх критикують за те, що вони занадто загальні та не здатні допомогти маркетологам конкретних

продуктів (Yuspeh, 1984), або за те, що вони не є більш ефективними, ніж традиційні змінні, які легше виміряти (O'Brien, & Ford, 1988).

Хоча Вебер і Адлер пропонували теорії без конкретних методів вимірювання, підхід дослідження ринку пропонує протилежне: вимірювання без теорії. Психографічний підхід можна розглядати як доповнення до психологічних підходів, оскільки обидва базуються на особистих цінностях. Якщо буде показано, що психографічні групи мають значення з точки зору соціального статусу, то можна буде встановити аналогічне доповнення до теорії Вебера.

Споживча культура (соціологія, маркетинг, економіка).

Споживча культура стала новим об'єктом досліджень у критичній соціології, зокрема у контексті стилю життя. Як зазначає Томлінсон, дискусії про експлуаторські виміри сучасного капіталізму часто зосереджені на праці та її характері, в той час як політичні аспекти споживання залишалися менш дослідженими. Однак саме споживання стало ключовим для багатьох виробничих процесів (Tomlinson, 1990).

Соціологи звернули увагу на те, що найбільш очевидною ознакою, за якою можна розрізнати поведінку людей у суспільстві, є приналежність до різних соціальних страт. У цьому контексті стиль життя розглядав М. Вебер, який першим запровадив цей термін у науковий обіг (Weber, 1948). Він вважав, що стиль життя є зовнішньою ознакою, яка диференціює членів суспільства за їх приналежністю до певних статусних груп. Ця приналежність безпосередньо пов'язана з розподілом престижу між соціальними суб'єктами і визначається за принципом споживання благ. На думку Вебера, стиль життя виконує не лише функцію символічної демонстрації соціальної приналежності індивіда, але також і функцію утвердження та збереження статусних груп, виступаючи ключовим чинником соціальної стратифікації.

У подібному контексті поняття стилю життя розглядав і Т. Веблен, який розробив теорію демонстративного споживання (Veblen, 2004). Веблен аналізував походження та поведінкові особливості двох соціальних класів: виробничого і дозвілєвого. На думку Веблена, індивіди постійно змагаються за повагу, демонструючи своє багатство та належність до привілейованих верств суспільства. Це проявляється у прагненні дотримуватися певного стилю життя, відображеного в споживацьких практиках. Сюди входить не лише користування матеріальними благами, а й демонстрація набутих культурних навичок. Веблен вважає, що споживацький канон прямо впливає на економічне життя і опосередковано на поведінку людей в інших сферах життя, включаючи формування певного способу мислення. Результатом є сукупність поведінкових практик і когнітивних

диспозицій, пов'язаних із стилем життя певного соціального класу.

Ряд дослідників вивчає значення шаблонів споживання товарів і послуг у постмодерних західних капіталістичних суспільствах, а також роль посередників, таких як дизайнери, маркетологи, рекламодавці і ЗМІ. Теоретичне питання, яке піднімається в цьому контексті, відоме: чи дійсно індивід має справжню свободу вибору, як це вимагає етика, або ж ці свободи є ілюзією, маніпуляцією в інтересах небагатих.

Раніше такі дебати, як, наприклад, позиція Гелбрейта в порівнянні з основними економістами, зосереджувалися на інвестиційній та рекламній силі великих корпорацій і їх здатності домінувати в інвестиціях, виробництві та продажах (Telly, 1987). У сучасних умовах увага зосереджена на зростанні значення споживання і стилю, а також на питанні, чи пропонує споживацьке суспільство можливість створити справжню свободу вибору стилю життя та ідентичності, яка є менш залежною від традиційних класових та статусних обмежень. Дебати про споживчу культуру і стилі життя часто ставлять питання, чи є нові моделі споживання (Tomlinson, 1990) новими інструментами маніпуляції і контролю, чи дійсно вони забезпечують свободу і можливість для індивідуального вираження.

Хоча питання свободи проти контролю представлено як дебати, на практиці дисциплінарні поділи часто заважають широким дискусіям між економістами і соціологами. Економісти і маркетологи, які пишуть в журналах з економіки та маркетингу, зазвичай стверджують, що споживча культура є проявом справжньої свободи. Соціологи, що пишуть у соціологічних і культурологічних виданнях, як правило, вважають, що ця культура є маніпульованою. Дослідження дозвілля можуть бути одним з небагатьох форумів, де ці різні погляди можуть безпосередньо взаємодіяти.

З точки зору цього огляду, питання ставиться так: чи є стиль життя вільним і творчим вираженням індивідів чи груп, чи він створюється і маніпулюється державою?

Субкультура (соціологія, культурологія).

Література, присвячена субкультурам, не була детально проаналізована для цієї роботи, тому будь-які висновки слід розглядати з обережністю. Оскільки культура і субкультура передбачають спільні цінності та стиль життя, вони мають багато спільного з деякими визначеннями стилю життя.

Ідея субкультури передбачає існування основної культури, частиною якої є більшість членів певного суспільства. Однак деякі групи в межах цієї основної культури розвивають варіації, які достатньо відрізняються, щоб заслуговувати на окреме визнання та вивчення. Дослідження субкультур зазвичай зосереджуються на маргінальних, виняткових

або девіантних групах, таких як серфери (Irwin, 1973; Pearson, 1981), байкери, хіпі (Willis, 1978), певні молодіжні групи (Jenkins, 1982) або етнічні меншини (Pryce, 1979; Willie, 1972). Це контрастує з дослідженнями способу життя, які здебільшого фокусуються на загальних варіаціях в межах спільноти.

Субкультурні дослідження також зазвичай охоплюють як внутрішню динаміку групи, так і її зовнішні відносини із суспільством. У той час як більшість досліджень стилю життя визнають внутрішньогрупову взаємодію частиною процесу формування стилю життя, вони не вважають її необхідною ознакою.

Стилі відпочинку (дозвілля).

Ідея «стилю дозвілля» досліджувалася в різних дисциплінах, проте не пов'язана з жодною основною теоретичною перспективою. Значна частина досліджень має індуктивний характер і ґрунтується на даних, а не на теорії. Це призвело до великої кількості різномірної, емпірично обґрунтованої літератури.

Дослідження стилю дозвілля ґрунтується на ідеї, що, як зазначає Робертс: «Індивідууми не просто беруть участь у різних видах діяльності, а розвивають цілісні системи поведінки на дозвіллі, що складаються з ряду взаємозалежних елементів» (Roberts, 1978).

У 1960-х роках Комісія США з огляду ресурсів відпочинку на природі (ORRRC) використовувала факторний аналіз для вивчення участі у різних видах діяльності, щоб з'ясувати, чи можна надійніше прогнозувати участь у групах діяльності, ніж в окремих видах (Proctor, 1962). Після цього було проведено багато інших експериментів. Однак Дж. Келлі (Kelly, 1989) стверджує, що результати часто були невтішними з точки зору статистики.

Відсутність теоретичного підґрунтя є більш очевидною в цьому підході, ніж у багатьох інших. Основне твердження полягає в тому, що певні види діяльності «поєднуються» у певні моделі участі. Хоча факторний і кластерний аналізи часто виявляють угруповання, достовірність таких групувань викликає сумніви, а їх значення не завжди зрозуміле. Зокрема, неясно, чи є ці групи взаємодоповнювальними чи взаємозамінними. Більшість досліджень стилю дозвілля зосереджені на вузькому діапазоні діяльності, зазвичай на відпочинку на природі. Дослідження, пов'язані з ідеєю стилів дозвілля, також стосуються туристів і їхніх уподобань, намагаючись розвинути «типи» туристів на основі їхніх смаків і цінностей (наприклад, Darden and Darden, 1976; Perreault et al., 1977) або ілюструючи, як системи стилю життя впливають на поведінку туристів (Shih, 1986).

Соціологічний дискурс.

Останні десятиліття в світовій соціології значно зросла увага до питання «стиль життя», особливо в Німеччині, де кількість публікацій на цю тему досягла 300 на рік у 1990-х роках. Це пов'язано

з бажанням дослідників подолати обмеження соціально-структурного аналізу в умовах швидких змін, фокусуючись на мікросоціологічному рівні та дослідженні зв'язку між соціальною нерівністю та стилем життя, що дозволяє відійти від традиційного класового аналізу.

Аспект стилю життя став важливим у теоріях індивідуалізованого суспільства, де поведінка людей визначається їхніми схильностями, а не соціальною нерівністю. П. ДіМаджіо зазначає, що макроструктурні виміри соціальних класів виглядають як «ударні групи з незрозумілими розбіжностями» (DiMaggio, 1994). Такий підхід до трактування стилю життя поширений не лише в емпіричних, але й у теоретичних дослідженнях, зокрема в роботах, що отримали міжнародне визнання. Особливо варто відзначити позицію видатного англійського соціолога Ентоні Гідденса, чий авторитет у соціології є незаперечним.

У працях 1990-х років Ентоні Гідденс трактує стиль життя через концепцію, що протистойть постмодерністському Я. Він зазначає перехід від «політики емансипації» до «життєвої політики», де акцент робиться на виборі життєвого стилю у відповідь на питання про те, як жити (Giddens, 1991). Цей вибір має моральний характер і протистойть аморальності модернових інститутів, зокрема в контексті біоетики, соціальної справедливості та охорони навколишнього середовища.

Ця позиція базується на теорії структуризації Гідденса, відповідно до якої соціальна диференціація визначається відмінностями в соціальних практиках, що є основою його аналізу. Соціальні практики безперервно відтворюють соціальну дію, що призводить до створення структур, правил та ресурсів, які, в свою чергу, формують дії індивідів. Таким чином, йдеться про організовані соціальні практики, які можна трактувати як стилі життя в рамках теорії структуризації.

З іншого боку, але в тому ж напрямку, французький соціолог П'єр Бурдьє трактує стиль життя через концепцію класоутворення в багатовимірному соціальному просторі. Для Бурдьє ключове значення має поняття соціального простору, а не соціальної структури, оскільки воно враховує як стійкі, так і випадкові зв'язки. Тут важливі як реальні, так і уявні зв'язки, постійні та нестабільні, паралельні та перехресні, а також ті, що сходяться і розходяться (Bourdieu, 1984). В цьому просторі розподіляються різні форми капіталу (економічний, культурний, соціальний, символічний), що визначає відстань між агентами і їх позиції в соціальному просторі. Соціальний простір з його різноманітними відмінностями функціонує як простір життєвих стилів або як набір груп з різними стилями життя.

Ідеї Бурдьє здобули значне визнання, зокрема в європейській соціології, завдяки дослідженню

«капіталів» і їх ролі у формуванні життєвих стилів, що дозволяє краще зрозуміти вплив культурного і матеріального капіталу батьків, освіти, професійного статусу та особистого доходу.

В американській соціології дослідження стилів життя мають інший підхід. Ці дослідження особливо помітні у контексті управлінських практик міст, де різні трактування стилів життя вплинули на міське планування. Наприклад, урбаністична соціологія США продемонструвала, як концепції управління містом змінювалися протягом XX століття. Чиказька соціологічна школа зробила значний внесок у розвиток урбаністичної теорії, заклавши основи для планування міської політики. Навіть після того, як у 1930-х роках позиції Чиказької школи стали менш помітними, її ідеї про екологію міста залишаються ключовими для міської політики в США.

Згідно з З. Л. Міллером, бунт проти детермінізму полягав у визнанні важливості особистого вибору стилів життя та культури як прояву автономного та індивідуалізованого існування. Новою епохою культурного індивідуалізму стали різноманітність і вибір, а саморозвиток розглядався радше як психологічне, ніж політичне благо. Право на самореалізацію стало частиною громадянських прав. Трактування людського Я в США та Європі зберігає риси крайнього індивідуалізму, а акцент на автономності індивіда, його самоактуалізації та самодостатності продовжує бути типовим у теорії.

З літератури випливає, що стиль життя можна розглядати як синонім вільного вибору повсякденної поведінки, а деякі теоретики пов'язують його з самореалізацією особистості. Це дає підставу розглядати проблему стилю життя через призму тезаурусного підходу. Тезаурусні конструкції формуються в межах соціальних і культурних практик, що є важливим аспектом соціалізації, особливо в юності, коли тезауруси ще не остаточно сформовані, але вже менше залежать від виховного впливу значущих інших. Це дозволяє говорити про вільний вибір лінії поведінки.

Опис молодіжних субкультур у соціологічній літературі підкреслює важливість символічного використання предметів (одягу, прикрас, облаштування житла тощо) не тільки для маркування приналежності до певної групи, але й для фільтрації, структурування та ієрархізації інформації в межах тезаурусу, а також для реконструкції образу людини і світу. Водночас слід зазначити, що субкультурні форми молодіжної активності є лише найбільш помітними феноменами, які відображають специфіку молоді на етапі активної соціалізації. Подібні процеси відбуваються і в житті будь-якої молодої людини, де речовий і символічний світ не має виразних відмінностей від соціальних і культурних норм навколишнього середовища.

Оскільки тезауруси молоді динамічно змінюються, так само змінюються й стилі життя, зберігаючи на нових етапах соціалізації деякі сліди попереднього соціального та культурного досвіду. Це означає специфічну для молодого віку зміну соціальної та культурної ідентичності, а також активне застосування соціального конструювання реальності молоддю.

Отже, проблематика стилю життя, яка в сучасній соціології стала альтернативою соціально-класовій структуризації суспільства, має широке застосування при вивченні соціальних і культурних явищ серед молоді. У контексті соціальної структури поняття «стиль життя» часто використовується для кращого описання та пояснення нових процесів, що виникли наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. У сфері молодіжних досліджень стиль життя характеризує стійкість певних життєвих форм в умовах загальної нестабільності, як у самій системі, так і в житті кожної людини. Застосування тезаурусного підходу дозволяє детальніше класифікувати структурні основи організації повсякденності для молоді та молодіжних спільнот.

Висновки.

Стиль життя є багатограним і комплексним явищем, яке можна розглядати з різних точок зору. Кожен підхід до визначення стилю життя має свої унікальні аспекти та акценти, що дозволяє глибше зрозуміти це поняття.

Спільним для всіх підходів є визнання стилю життя як багатогранного явища, що впливає на різні аспекти життя людини, а також важливість стилю життя для загального благополуччя людини. Всі підходи визнають, що

стиль життя формується під впливом соціального середовища.

Відмінності між підходами полягають у фокусі дослідження: психологічний підхід акцентує увагу на індивідуальних особливостях та внутрішніх цінностях, маркетинговий підхід зосереджується на споживчій поведінці та використанні стилю життя для просування продуктів, медичний підхід акцентує увагу на здоров'ї та профілактиці хронічних захворювань, соціологічний підхід акцентує увагу на соціальній стратифікації та приналежності до статусних груп, субкультурні дослідження зосереджуються на вивченні альтернативних культурних груп та їхніх цінностей, норм і стилів життя; філософський підхід аналізує основоположні концепти, ідеї та морально-етичні аспекти людського буття та їхнє значення для розуміння світу та місця людини в ньому.

На основі цього огляду, можна визначити стиль життя як відмінну модель особистої та соціальної поведінки, характерну для окремої особи або групи. Поведінка включає дії, пов'язані зі стосунками з партнерами, родиною, друзями, сусідами, колегами, споживчу поведінку, дозвілля, роботу (оплачувану чи неоплачувану) та громадську діяльність. Патерни поведінки пов'язані з цінностями та соціально-демографічними характеристиками можуть включати різний ступінь соціальної взаємодії, узгодженості та впізнаваності, формуючись через процес широкого або обмеженого вибору.

Таким чином, дослідження різноманітних аспектів стилю життя набуває особливої актуальності, оскільки воно сприяє глибшому розумінню впливу широкого спектру факторів на різні сфери людського існування.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Кравченко, І. (2020). Сучасні підходи формування здорового способу життя здобувачів вищої освіти. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*, 172(16). Відновлено з <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/335>
- Лапіна, В. В. (2020). Проблема взаємодоповнення соціологічного та соціально-психологічного підходів до вивчення впливу реклами на соціальні цінності та стилі життя. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*, 16, 92-101. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/apssp_2012_16_14
- Михайлова, К., & Шкурапет, Н. (2020). Потенціал використання понять «спосіб життя» та «стиль життя» для соціологічного аналізу практик щодо індивідуального здоров'я. *Соціологічні студії*, 1 (16), 64-74. Відновлено з <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2020-01-64-74>
- Місенг, Д. (2020). Стиль життя особистості: основні наукові підходи і концептуалізація поняття. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*, 38(41). Відновлено з http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nssp_2016_38_5
- Музыка, М. (2017). "Філософія життя" – новий ірраціоналістичний напрям у філософії. *Право.ua*, 3, 149-156. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2017_3_27
- Неру, Дж. (1955). *Открытие Индии*. Издательство иностранной литературы.
- Турбан, В. В. (2014). Філософія життя й екзистенціалізм. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*, 2(13), 209-215. Відновлено з http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nssp_2014_13_2

S21STR=Nvmdups_2014_2.13_38

- Школяр, М. (2023). Повсякденні практики та стиль життя українців на тлі війни. *Габітус*, 46, 47-53. Відновлено з <https://doi.org/10.32782/2663-5208>.
- Adler, A. (1929). *Problems of Neurosis: A Book of Case Histories*. Harper Torchbook 1964 edition, (edited by P. Mairret). New York: Harper & Row.
- Ansbacher, H. (1967). Life style: a historical and systematic review. *Journal of Individual Psychology*, 2(23), 191-212.
- Baker, K., & Fletcher, R. (1987). *Outlook – a generalised lifestyle system*. Admap, March, 23-80.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Coleman, J. C. (1964). *Abnormal Psychology and Modern Life*. Chicago: Scott, Foresman.
- Critcher, C. (1992). Is there anything on the box? *Leisure studies and media studies, Leisure Studies*, 11(2), 97-122.
- DiMaggio, P. (1994). Social Stratification, Life-Style, and Social Cognition. In *Social Stratification: Class, Race, and Gender in Sociological Perspective*. Boulder: Westview Press.
- Earl, P. E. (1986). *Lifestyle Economics: Consumer Behaviour in a Turbulent World*. Brighton: Wheatsheaf.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Stanford.
- Gochman, D. S. (1997). *Handbook of Health Behavior Research II: Provider Determinants*. Washington: American Psychological Association.
- Gusfield, J. R. (1962). Status conflicts and the changing ideologies of the American temperance movement. In *Society, Culture and Drinking*. New York: Wiley.
- Hawkins, D. I., Best, R. J., & Coney, K. A. (1989). Lifestyle, Chapter 11 of *Consumer Behavior: Implications for Market Strategy* (pp. 392-431). Irwin: Homewood.
- Irwin, J. (1973). Surfing: the natural history of an urban scene. *Urban Life and Culture*, 2, 131-60.
- Jenkins, C. (1989). Making waves: the structure of the catchment area of a leisure pool. In *Leisure Participation and Experience. Models and Case Studies* (Conference Papers 37, 137-68). Eastbourne: Leisure Studies Association.
- Kelly, J. R. (1989). Leisure behaviors and styles: social, economic, and cultural factors. In *Understanding Leisure and Recreation. Mapping the Past, Charting the Future, Venture* (pp. 89-112). Pennsylvania: State College.
- Lorentzen, L. J. (1980). Evangelical life style concerns expressed in political action. *Sociological Analysis*, 2(41), 144-54.
- Mitchell, A. (1985). *The Nine American Lifestyles*. New York: Collier Macmillan.
- O'Brien, S., & Ford, R. (1988). Can we at last say goodbye to social class? An examination of the usefulness and stability of some alternative methods of measurement. *Journal of the Market Research Society*, 3(30), 289-332.
- Pearson, K. (1981). *Surfing Subcultures of Australia and New Zealand*. St. Lucia: University of Queensland Press.
- Plummer, J. T. (1974). The concept and application of life style segmentation. *Journal of Marketing*, 1(38), 33.
- Rapoport, R., & Rapoport, R. N. (1975). *Leisure and the Family Life Cycle*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Reynolds, F., & Darden, W. (1974). *Construing life style and psychographics*. Marketing Classics Press.
- Rippe, J. M. (1999). *Lifestyle medicine*. 1st ed. Malden, Mass: Blackwell Science.
- Roberts, K. (1978). *Contemporary Society and the Growth of Leisure*. London: Longman.
- Shields, R. (1992). *Lifestyle Shopping. The Subject of Consumption*. London: Routledge.
- Staggenborg, S. (1987). Lifestyle preference and social movement recruitment. *Social Science Quarterly*, 68, 779-97.
- Tomlinson, A. (1990). Introduction: consumer culture and the aura of the commodity. In *Consumption, Identity and Style* (pp. 1-40). London: Routledge.
- Veblen, T. (2004). Theory of the Leisure Class: An Early Critique of Consumer Society" by Tom R. Burns. *Journal of Consumer Culture*.
- Weber, M. (1948). *Class, status and party*. New York: Oxford University Press.
- Wells, W. D. (1974). *Life Style and Psychographics*. Chicago: American Marketing Association.
- Wells, W. D. (Ed.). (1974). *Life Style and Psychographics*. Chicago: American Marketing Association.
- Yuspeh, S. (1984). Syndicated values/life styles segmentation schemes: use them as descriptive tools, not to select targets. *Marketing News*, 18, May 25, 1-12.
- Zurcher, L. A. (1971). The antipornography campaign: a symbolic crusade. *Social Problems*, 19, 217-38.

REFERENCES

- Adler, A. (1929). *Problems of Neurosis: A Book of Case Histories*. Harper Torchbook 1964 edition, (edited by P. Mairret). New York: Harper & Row.
- Ansbacher, H. (1967). Life style: a historical and systematic review. *Journal of Individual Psychology*, 2(23), 191-212.
- Baker, K., & Fletcher, R. (1987). *Outlook – a generalised lifestyle system*. Admap, March, 23-80.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge & Kegan Paul.

- Coleman, J. C. (1964). *Abnormal Psychology and Modern Life*. Chicago: Scott, Foresman.
- Critcher, C. (1992). Is there anything on the box? *Leisure studies and media studies, Leisure Studies*, 11(2), 97-122.
- DiMaggio, P. (1994). Social Stratification, Life-Style, and Social Cognition. In *Social Stratification: Class, Race, and Gender in Sociological Perspective*. Boulder: Westview Press.
- Earl, P. E. (1986). *Lifestyle Economics: Consumer Behaviour in a Turbulent World*. Brighton: Wheatsheaf.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Stanford.
- Gochman, D. S. (1997). *Handbook of Health Behavior Research II: Provider Determinants*. Washington: American Psychological Association.
- Gusfield, J. R. (1962). Status conflicts and the changing ideologies of the American temperance movement. In *Society, Culture and Drinking*. New York: Wiley.
- Hawkins, D. I., Best, R. J., & Coney, K. A. (1989). Lifestyle, Chapter 11 of *Consumer Behavior: Implications for Market Strategy* (pp. 392-431). Irwin: Homewood.
- Irwin, J. (1973). Surfing: the natural history of an urban scene. *Urban Life and Culture*, 2, 131-60.
- Jenkins, C. (1989). Making waves: the structure of the catchment area of a leisure pool. In *Leisure Participation and Experience. Models and Case Studies* (Conference Papers 37, 137-68). Eastbourne: Leisure Studies Association.
- Kelly, J. R. (1989). Leisure behaviors and styles: social, economic, and cultural factors. In *Understanding Leisure and Recreation. Mapping the Past, Charting the Future, Venture* (pp. 89-112). Pennsylvania: State College.
- Kravchenko, I. (2020). Modern approaches to the formation of a healthy lifestyle of higher education students. *Bulletin of the National University "Chernihiv Collegium" named after T. G. Shevchenko*, 172(16). Retrieved from <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/335>
- Lapina, V. V. (2020). The problem of complementarity of sociological and social-psychological approaches to the study of the influence of advertising on social values and lifestyles. *Actual problems of sociology, psychology, pedagogy*, 16, 92-101. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2012_16_14
- Lorentzen, L. J. (1980). Evangelical life style concerns expressed in political action. *Sociological Analysis*, 2(41), 144-54.
- Misieng, D. (2020). Lifestyle of an individual: basic scientific approaches and conceptualization of the concept. *Scientific Studies in Social and Political Psychology*, 38(41). Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nsspp_2016_38_5
- Mitchell, A. (1985). *The Nine American Lifestyles*. New York: Collier Macmillan.
- Muzika, M. (2017). "Philosophy of Life" – a new irrationalist direction in philosophy. *Pravo.ua*, 3, 149-156. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2017_3_27
- Mykhaylova, K., & Shkurapet, N. (2020). The potential of using the concepts of "way of life" and "lifestyle" for the sociological analysis of practices related to individual health. *Sociological Studies*, 1 (16), 64-74. Retrieved from <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2020-01-64-74>
- Nehru, J. (1955). *The Discovery of India*. Foreign Literature Publishing House.
- O'Brien, S., & Ford, R. (1988). Can we at last say goodbye to social class? An examination of the usefulness and stability of some alternative methods of measurement. *Journal of the Market Research Society*, 3(30), 289-332.
- Pearson, K. (1981). *Surfing Subcultures of Australia and New Zealand*. St. Lucia: University of Queensland Press.
- Plummer, J. T. (1974). The concept and application of life style segmentation. *Journal of Marketing*, 1(38), 33.
- Rapoport, R., & Rapoport, R. N. (1975). *Leisure and the Family Life Cycle*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Reynolds, F., & Darden, W. (1974). *Construing life style and psychographics*. Marketing Classics Press.
- Rippe, J. M. (1999). *Lifestyle medicine*. 1st ed. Malden, Mass: Blackwell Science.
- Roberts, K. (1978). *Contemporary Society and the Growth of Leisure*. London: Longman.
- Shields, R. (1992). *Lifestyle Shopping. The Subject of Consumption*. London: Routledge.
- Shkolyar, M. (2023). Everyday practices and lifestyle of Ukrainians against the backdrop of war. *Habitus*, 46, 47-53. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2663-5208>.
- Staggenborg, S. (1987). Lifestyle preference and social movement recruitment. *Social Science Quarterly*, 68, 779-97.
- Tomlinson, A. (1990). Introduction: consumer culture and the aura of the commodity. In *Consumption, Identity and Style* (pp. 1-40). London: Routledge.
- Turban, V. V. (2014). Philosophy of Life and Existentialism. *Scientific Bulletin of the Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlynsky. Psychological Sciences*, 2(13), 209-215. Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmdups_2014_2.13_38
- Veblen, T. (2004). Theory of the Leisure Class: An Early Critique of Consumer Society" by Tom R. Burns. *Journal of Consumer Culture*.
- Weber, M. (1948). *Class, status and party*. New York: Oxford University Press.

- Wells, W. D. (1974). *Life Style and Psychographics*. Chicago: American Marketing Association.
- Wells, W. D. (Ed.). (1974). *Life Style and Psychographics*. Chicago: American Marketing Association.
- Yuspeh, S. (1984). Syndicated values/life styles segmentation schemes: use them as descriptive tools, not to select targets. *Marketing News*, 18, May 25, 1-12.
- Zurcher, L. A. (1971). The antipornography campaign: a symbolic crusade. *Social Problems*, 19, 217-38.